

OHJELMA

PROGRAM

Pohjanmaa & Etelä-Pohjanmaa

Österbotten & Södra Österbotten

LUMO-ohjelman yleisesitys
LUMO-programmets allmänna presentation

6.6.2025

ÖSTERBOTTENS FÖRBUND
POHJANMAAN LIITTO

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Närings-, trafik- och miljöcentralen

ETELÄ-POHJANMAAN LIITTO
Regional Council of South Ostrobothnia

LUMO-ohjelma

- **LUMO-ohjelma 2035** - *alueellinen luonnon monimuotoisuuden toimeenpanosuunnitelma*
 - Pohjanmaa & Etelä-Pohjanmaa
 - Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus ja maakuntaliitot
 - Hankeaika 2025 (/kevät 2026)
 - **Tavoite:** pysäyttää luontokato ja kääntää kehitys luontoposiitiviseksi
- LUMO-ohjelmassa **sekä strategisia tavoitteita että konkreettisia toimenpiteitä**
 - Koonti meidän maakuntien luonnon tilasta ja keinoista miten luonnon tilaa voisi parantaa
- **LUMO-ohjelma toimii ohjeena eri toimijoiden toiminnalle** ja alueen kehitykselle luontokadon hillitsemisen näkökulmasta – ei juridisesti sitova
 - Laajalla osallistumisella tavoite on saada eri toimijat mukaan toimeenpanoon vapaaehtoisesti, esim.
 - Helmi- ja METSO-ohjelmat
 - Ekologinen kompensatio

LUMO-program

- **LUMO-program 2035** – *en regional genomförandeplan för den biologiska mångfalden*
 - Österbotten & Södra Österbotten
 - NTM-centralen i Södra Österbotten och landskapsförbunden
 - Projektid 2025 (/våren 2026)
 - **Målsättning:** stoppa utarmningen av biologiska mångfalden och vänd utvecklingen till att bli naturpositiv
- I LUMO-programmet kommer att finnas **både strategiska målsättningar och konkreta åtgärder**
 - Ett sammandrag över naturens tillstånd i våra landskap och åtgärder för hur tillståndet kunde förbättras
- **LUMO-programmet fungerar riktgivande för olika aktörers verksamhet** och regioneras utveckling ur perspektivet att stoppa minskningen av förlorande av biodiversiteteten – ej juridiskt bindande
 - Med brett deltagande är målsättningen att få med olika aktörer i genomförandet på frivillig väg, t.ex.
 - Helmi- och METSO-programmen
 - Ekologisk kompensation

LUMO-ohjelma

- Luonnonsuojelulaki 13 §:
 - *ELY-keskus voi laatia LUMO-ohjelman.*
 - *Laatimisessa riittävä vuorovaikutus alueella.*
 - *Tulee perustua tieteelliseen tietoon.*
 - *Huomioitava ilmastolain suunnitelmat.*
- LUMO-ohjelman laadintaa raamittaa erityisesti **Kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia ja siihen liittyvää toimintaohjelmaa -2035 (luonnos)**
- Työssä hyödynnetään myös esim. **SYKEN alueellista selvitys luonnon tilasta & Paikallisia ja alueellisia LUMO-työhön liittyviä suunnitelmia ja ohjelmia**

LUMO-program

- Naturvårdslagen 13 §
 - NTM-centralen kan utarbeta ett LUMO-program
 - *tillräcklig växelverkan på området*
 - ska grunda sig på *vetenskaplig kunskap.*
 - planer som avses i *klimalagen* ska beaktas.
- Uppgörandet av LUMO-programmet utstakas särskilt av **Nationella biodiversitetsstrategin och den tillhörande handlingsplanen -2035 (utkast)**
- Under arbetet används även t.ex. **SYKEs regionala utredning** över naturens tillstånd & **Lokala och regionala planer och program** som rör LUMO-arbete.

VUOROVAIKUTUS

- **LUMO-yhteistyöryhmä**

- ELY-keskukset, maakuntaliitot, Metsähallitus, Metsäkeskus, Riistakeskukset, PVY ry, kuntia (1 / seutukunta), korkeakouluja, MTK EPO, ÖSP, SLL, Natur och Miljö, lintutieteellisten yhdistyksien yhteinen edustaja.
- Yhteinen tahtotila ja näkemys LUMO-ohjelman laadinnalle

- **Työpajat**

- Keskeinen työtapa – kattava osallistujajoukkue laajalta kentältä

- **Nettikyselyt**

- Kohdejoukkue laaja – nettikyselyillä varmistetaan laajaa ja laadukasta osallistumista

- **Toimialakohtaisia tapaamisia**

- **LUMO-ohjelma laaditaan työpajojen ja nettikyselyiden tuloksien pohjalta**

VÄXELVERKAN

- **LUMO-samarbetsgruppen**

- NTM-centralerna, landskapsförbunden, Forststyrelsen, Skogcentralen, Viltcentralerna, PVY rf, kommuner (1 / ekonom. reg.), högskolor, MTK EPO, ÖSP, SLL, Natur och Miljö, gemensam representant för ornitologiska föreningar
- En gemensam vision och ståndpunkt

- **Workshopar**

- Centrala arbetssättet – omfattande deltagande från ett brett fält

- **Nätformulär**

- Målgrupp bred – med nätformulären säkerställs brett och kvalitativt deltagande

- **Sektorivisa träffar**

- **LUMO-programmet görs med workshoparnas och nätformulärens resultat som grund**

TYÖPAJAT WORKSHOPAR

KIERROS OMGÅNG 1

*Nykytilanteen ja mahdollisuuksien hahmottaminen,
keskeiset haasteet ja toiveet LUMO-työssä*

*Kartering av nuläget och möjligheter, centrala utmaningar
och önskningar rörande LUMO-programmet*

**Kunnat – Pohjanmaa
Kommuner - Österbotten**

**Kunnat – Etelä-Pohjanmaa
Kommuner – Södra-Österbotten**

NETTIKYSELYT NÄTFORMULÄR 1

**Seurakunnat
Församlingar**

**Järjestöt
Föreningar**

**Osakaskunnat
Delägarlag**

**Yritykset
Företag**

**Maanviljelijöitä ja metsänomistajia
Jordbrukare och skogsägare**

KIERROS OMGÅNG 2

Strategiset linjaukset – strategiska linjedragningar

**Vieraslajit
Invasiva arter**

**Metsä- ja suoympäristöt
Skogs- och myr miljöer**

**Maatalousympäristöt ja perinnebiotoopit
Jordbruksmiljöer och vårdbiotoper**

**Rannikko ja saaristo
Kust och skärgård**

**Sisävedet
Sötvattensmiljöer**

**Kaupunki- ja rakennettu ympäristö
Stads- och bebyggd miljö**

**LUMO-keskittymät
LUMO-kluster**

KIERROS OMGÅNG 3

Toimenpiteet - Åtgärder

**Metsä- ja suoympäristöt
Skogs- och myr miljöer**

**Maatalousympäristöt ja perinnebiotoopit
Jordbruksmiljöer och vårdbiotoper**

**Rannikko ja saaristo
Kust och skärgård**

**Kaupunki- ja rakennettu ympäristö
Stads- och bebyggd miljö**

**Sisävedet
Sötvattensmiljöer**

**Vieraslajit
Invasiva arter**

**LUMO-keskittymät
LUMO-kluster**

TOIMIALAKOHTAISET TAPAAMISET SEKTORVISA TRÄFFAR

**Metsäsektori
Skogsektorn**

**Seurakunnat
Församlingar**

**Maataloussektori
Jordbrukssektorn**

**Luonnonsuojelujärjestöt
Naturskyddsföreningar**

**Jakokunnat
Delägarlag**

**Yritykset
Företag**

YLEISÖTILAISUUDET TILLFÄLLEN ÅT ALLMÄNEHETEN

**Nettikysely yleisölle
Nätformulär åt allmänheten**

**Infotilaisuus yleisölle ja järjestöille
Infotillfälle åt allmänheten och föreningar**

**LUMO-luonnoksen julkaistilaisuus
Tillfälle vid publicering av LUMO-utkast**

LUMO-keskittymät

- **LUMO-keskittymä:** maakunnan luontoarvoiltaan tärkeimpiä monimuotoisuuskeskittymiä
 - Luontotyypit ja lajit
 - LUMO-keskittymä pitkäaikainen luokittelu
 - Luontotyyppien ja lajien tilan parantaminen monin eri keinoin esim. HELMI- ja METSO-rahoitusta suuntaamalla
- LUMO-ohjelman laadintaprosessin aikana tunnistetaan useita LUMO-keskittymiä **SYKE:n selvityksen ja asiantuntemuksen avulla**
 - Työpajoja LUMO-keskittymistä
 - LUMO-keskittymäkohtaisia tavoitteita ja toimenpiteitä
 - Yhteistyö naapurimaakuntien kanssa
- LUMO-keskittymät rajataan kartalle ainoastaan **hyvin karkeasti** ympyröillä
- **LUMO-keskittymäluokituksella ei suoria velvoittavia/rajoittavia vaikutuksia yksityisiin maanomistajiin**
- LUMO-keskittymäalueet voi ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa

LUMO-kluster

- **LUMO-kluster:** särskilt viktiga områden för den biologiska mångfalden på landskapsnivå
 - Naturtyper och arter
 - LUMO-kluster är en långsiktig klassificering
 - Förbättring av tillståndet för naturtyper och arter på många olika sätt, t.ex. Genom att rikta HELMI- och METSO-finansiering till dessa områden.
- Under uppgörandeprosessen av LUMO-programmet identifieras flera LUMO-kluster med hjälp av **SYKEs utredning och regional sakkännedom**
 - Workshopar rörande LUMO-kluster
 - Även Helmi-samarbetsgruppen används vid identifierandet av LUMO-klustren
 - Samarbete med grannlandskapen
- LUMO-kluster ritas in på karta endast **väldigt grovt** med cirklar
- **LUMO-klusterklassificeringen inga direkta förpliktigande/begränsande inverkan på privata markägare**
- LUMO-kluster kan beaktas i planering av markanvändningen

FIKTIIVINEN ESIMERKKI
FIKTIVT EXEMPEL

5 km

LUMO-keskittymä - Fiktiivinen Esimerkki

LUMO-kluster - Fiktivt Exempel

LEPPÄNIEMEN RANNIKKO

Keskeiset luontoarvot

Pienvedet, kalojen kutupaikka, vedenalaiset ympäristöt, rantalaitumet, linnusto

Mahdollisia vaikutuksia:

- **HELMI-rahoitusta** pienvesien kunnostukseen suunnataan erityisesti LUMO-keskittymiin, ELY-keskus rahoittaa ja toteuttaa hankkeen maanomistajien luvalla.
- **Paikallinen eläinpitäjä löytää LUMO-keskittymien avulla uuden luonnonlaitumen.** Eläinpitäjä saa luvan vuokrata maat ja hakee maataloustukea (tai Helmi-tukea) alueen kunnostukseen ja laidunnukseen
- Energiateollisuusyhtiö on laajentanut teollisuusalueensa metsä-alueelle ja etsii mahdollisia hyvitysalueita kunnan alueelta ekologista **kompensaatio varten.** LUMO-keskittymien avulla yhtiö pystyy hakemaan hyvitysalueita monimuotoisuuden turvaamisen kannalta arvokkaalta alueelta

ALUDDENS KUST

Centrala naturvärden

Småvatten, fiskelekplatser, undervattensmiljö, strandbeten, fågelliv

Möjlig inverkan

- **HELMI-finansiering** för istandsättande av småvatten riktas till LUMO-kluster. NTM finansierar och utför projektet tillstånd av markägare.
- **En lokal jordbrukare hittar med hjälp av LUMO-klustret en ny betesmark.** Djurägaren får hyra marken av markägarna och söker jordbruksstöd (eller Helmi-stöd) för istandsättning och skötsel av området.
- Ett energibolag har utvidgat ett industriområde till ett skogsområde och söker möjliga områden för att gottgöra för skogsförlusten för **ekologisk komensation.** Med hjälp av LUMO-klustren kan bolaget hitta områden för kompenserings på områden som är viktiga för den biologiska mångfalden.

FIKTIIVINEN ESIMERKKI
FIKTIIVT EXEMPEL

10 km

LUMO-keskittymä - Fiktiivinen Esimerkki

LUMO-kluster - Fiktivt Exempel

KUUSIHARJUN METSÄT, SUOT JA MAANVILJELYMAISEMA

Keskeiset luontoarvot

Metsät, suot, metsien pienvedet, lajisto,
perinnebiotoopit, maanviljelymaisema

Mahdollisia vaikutuksia:

- **LUMO-keskittymälle perustetaan paikallinen esim. kunnan vetämä yhteistyöryhmä** joka edistää ja seuraa alueen kehitystä ja luontoarvoja.
- **HELMI-rahoitusta metsäpurojen kunnostukseen** suunnataan erityisesti LUMO-keskittymiin, ELY-keskus rahoittaa ja toteuttaa hankkeen maanomistajien luvalla.
- **Soiden vapaaehtoista suojelua HELMI-ohjelmassa** tarjotaan aktiivisesti alueen arvosoiden maanomistajille
- ELY-keskus ottaa **sijoittuminen LUMO-keskittymään huomioon METSO-suojelukelpoisuuden arvioinnissa** kun maanomistaja on itse tarjonnut metsäalueensa vapaaehtoiseen suojeluun.
- **Metsäalan toimijoiden kanssa toteutetaan kokeiluhankkeita, joissa maanomistajille suunnataan tiedotusta** metsien luontoarvojen huomioimismahdollisuuksista talousmetsien käytössä sekä tiedotusta vapaaehtoisen suojelun mahdollisuuksista ja ennallistamisen ja luonnon hoidon mahdollisuuksista.

GRANÅSENS SKOGAR, KÄRR OCH JORDBRUKSLANDSKAP

Centrala naturvärden

Skogar, myrmarker, skogarns småvatten, arter,
vårdbitooper, odlingslandskap

Möjlig inverkan

- **För LUMO-klustret startas en lokal arbetsgrupp som handhas av t.ex. kommunen.** Gruppen befrämjar områdets utveckling och naturvärden.
- **Helmi-finansiering för iståndästning av skogsbäckar riktas speciellt till LUMO-kluster.** NTM-centralen finansierar och utför projektet med lov av markägare.
- **Frivilligt skydd av myrar inom HELMI-programmet** bjuds aktivt ut åt markägare av värdefulla myrmaker
- NTM-centralen beaktar **placering inom ett LUMO-kluster vid bedömning av skyddslämpighet för METSO-programmet** då markägaren själv har erbjudit sina marker för frivilligt skydd.
- **Tillsammans med aktörer från skogsbrukssektorn görs försöksprojekt, inom vilka man riktar kommunikation åt markägare** som rör möjligheter till att beakta naturvärden i skogar i skogsbruksanvändning och möjligheterna till skydd, restaurering och naturvård.

LUMO-ohjelman rakenne

- **Visio:** *Yhteisin pohjalaisvoimin hyvinvoivan luonnon asialla*

- **Tavoite:** *Esimerkki (vieraslajit): Haitallisten vieraslajien aiheuttamia suoria uhkia ja paineita luonnon monimuotoisuudelle on saatu vähennettyä (1 / pääteema)*
- **Toimenpidekokonaisuus:** *Esim. Tehostetaan vieraslajien torjuntaa kokonaissuunnittelun, resurssien tehokkaan kohdentamisen ja ennakoivan torjunnan avulla*
 - **Toimenpiteet:** *Esim. Vieraslajit torjutaan erityisesti luonnon monimuotoisuudelle tärkeillä kohteilla*

LUMO-programmets struktur

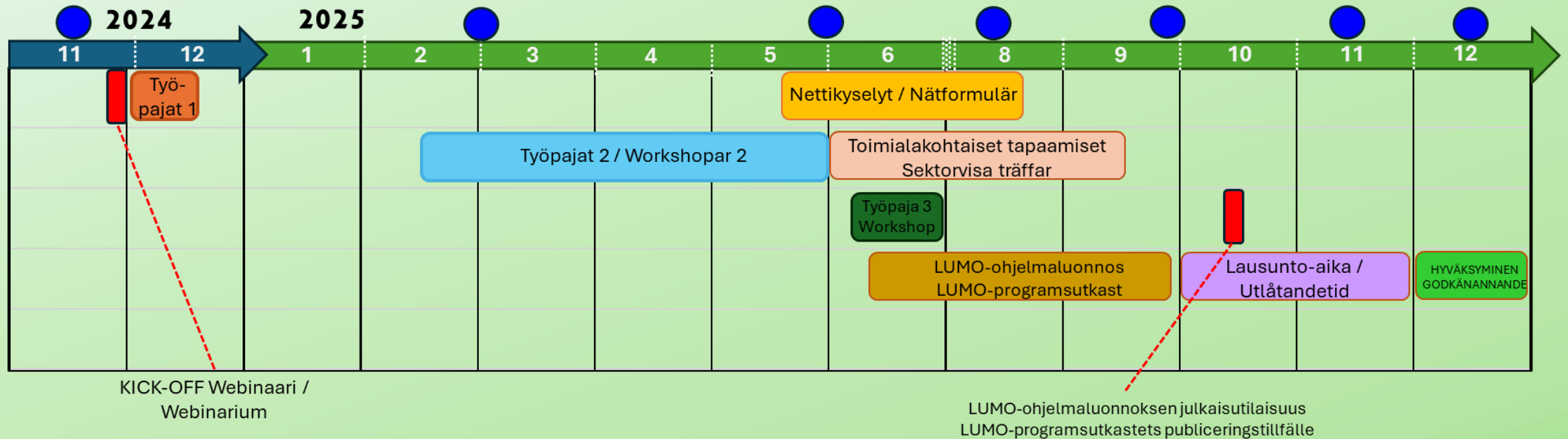
- **Vision:** *Med gemensamma österbottniska krafter för en välmående natur*

- **Målsättning:** *Exempel (invasiva arter): De direkta hoten och trycken på den biologiska mångfalden som förorsakas av invasiva arter har minskats avsevärt (~1 / huvudtema)*
- **Åtgärdshelhet:** *T.ex. Bekämpningen av invasiva arter effektiviseras genom helhetsplanering, effektiv användning av resurser och förebyggande bekämpning*
 - **Åtgärder:** *T.ex. Vi ökar bete i skärgården och på havsstränder, speciellt på områden med tecken på tidigare betesbruk eller på områden vars fågelliv gynnas av skötsel.*

Aikataulu – suunta antava

Tidtabell - riktgivande

● LUMO-yhteistyöryhmän kokoukset
LUMO-samarbetsgruppens möten

Kysymyksiä / Frågor – Robin Sjöblom

Robin.sjoblom@ely-keskus.fi